

La funció social d'un patronat

FERRER i GIRONÈS, Francesc
Una acció per l'habitatge
Patronat Benèfic Santa Creu de la Selva,
Girona, 1991

A Girona el Patronat Santa Creu de la Selva representa una institució tan familiar com desconeguda per a molts. I precisament, ara que s'han complert els 30 anys de funcionament, per bé que es va fundar l'any 1957, una persona estretament vinculada —gairebé des dels orígens— a l'entitat com Francesc Ferrer i Gironès ens ofereix aquest treball tan profundament documentat que ens permet de conèixer l'essència i l'activitat del Patronat i ens fa reviure a molts gironins, i permeteu-me aquesta asseveració personal, una bona part de la nostra existència.

És imprescindible en qualsevol recerca històrica circumscriure la investigació en un context ampli, en cas contrari la percepció del procés queda absolutament mediatitzada. El bisbe de Girona, senyor Jaume Camprodon, ho explicita en el pròleg i agraeix a l'autor les seves referències polítiques, socials i econòmiques. Aquest principi de contextualització ocupa un lloc preeminent en el credo historiogràfic, i el tema que es tracta en aquest llibre n'és un excel·lent paradigma: el Patronat és una institució íntimament arrelada i compromesa amb la societat gironina.

L'origen del Patronat coincideix amb una etapa històrica caracteritzada pels efectes de la depressió generada per la política econòmica del franquisme. La immigració, sobretot provinent del sud de l'Estat espanyol, havia provocat profundes bosses de pobresa reflectides en la imatge de la Girona suburbana, dominada pel barraquisme: la riba del Ter, Sant Ponç, les Pedreres, el castell de Montjuïc... L'administració pública es mostrava incapaç de resoldre una problemàtica social amara de misèria. El context obligava a cercar solucions alternatives.

L'any 1956 l'església diocesana crea, a instàncies del bisbe Cartañà, la Comis-

sió Diocesana de Migració, i a recés d'aquesta comissió es constitueix, un any més tard, el Patronat Santa Creu de la Selva amb l'objectiu de *suprimir o paliar el problema que constitueix en la actualitat la existencia de núcleos de chabolas enclavadas en los alrededores de la ciudad de Girona*. De fet, però, no únicament calia arranjar les necessitats d'habitatge dels emigrants, sinó també de la població autòctona, la qual havia experimentat un creixement vegetatiu important. Així als anys 60, un cop superats definitivament els perniciosos efectes de la Guerra Civil, la taxa de nupcialitat assolí nivells molt remarcables. La tasca benèfica del Patronat —construcció d'habitatges de renda limitada i de tipus social— dilatava les modestes aspiracions dels matrimonis, en certa mesura recentment constituïts i la majoria d'ells descendents de la Guerra Civil i la postguerra, que veïen la forma de poder-se establir en règim de relativa propietat.

L'evolució de la política socioeconòmica del govern afectava la dinàmica del Patronat, amb l'establiment de nous i desfavorables condicionaments. A partir de l'any 1966 hom ja no podia construir els habitatges que considerava adients a la demanda del mercat, sinó els que l'administració li atorgava. Tanmateix, la nova situació va exigir al Patronat la recerca de noves fórmules de creació i gestió d'habitatges a través d'una immobiliària del sector privat.

A la dècada dels 70 la crisi mundial originada per l'escassetat de petroli, incidí de forma notable en el sector de la construcció, i en conseqüència en el patrimoni del Patronat. Evidentment, els desmesurats increments del cost dels habitatges, en general, dels darrers anys, s'han situat molt per damunt de la relativa estabilització de l'economia de l'Estat espanyol, la qual cosa ha motivat que els



preus del mercat fossin desorbitats. Així doncs, en una conjuntura socio-econòmica absolutament diferent a la de quan va néixer, el Patronat ha hagut d'acomodar els seus plantejaments a la nova realitat.

A banda de llur tasca en la construcció d'habitatges, convé remarcar un altre aspecte fonamental del Patronat: el foment de l'associacionisme, a través d'una implicació directa en el teixit de les relacions socials dels socis beneficiaris, de la cessió gratuïta de locals socials per a reunions i activitats socio-culturals, etc.

En definitiva, l'aprofundiment en l'estudi de l'evolució de la societat gironina de les tres darreres dècades exigeix de forma insubstituïble no perdre de vista l'acció d'entitats com la del Patronat Santa Creu de la Selva, sobretot, en el cas que ens ocupa, fins a la meitat dels anys 70.

És paradoxal que pels volts del nou segle subsisteixin, a la ciutat de Girona, nuclis de població amb moltes i malaurades equivalències econòmiques i socials amb el barraquisme dels anys 50 i 60 descrit en el llibre. Els íntims nivells de vida de segments de població establerta a l'extraradi gironí romanen com a testimoni d'una societat que ha fonamentat la seva existència en una escala de valors que anteposa la competitivitat i la riquesa individual pròpies d'un capitalisme exacerbant a la solidaritat i als principis d'igualtat i justícia social.

Una acció per l'habitatge configura una part de la història recent de Girona. Probablement, i encara més pel que fa als darrers anys, hi manca la lògica perspectiva històrica. També, cal dir-ho, l'autor, Francesc Ferrer, és part directament implicada en la gestió del Patronat, la qual cosa mena a plantejar una doble interpretació: d'un costat podem intuir una visió massa subjectiva —gairebé visceral—, però també hem de reconèixer que només una persona com Francesc Ferrer era capaç, d'aportar les dades i una indispensable experiència personal per descriure la història del Patronat.

Amb tota seguretat, en el futur, els historiadors trobaran en aquest llibre una eina d'investigació veritablement important.

Una història que ha de continuar

DOMÈNECH i MONER, Joan
L'ensenyament a Lloret de Mar (1599-1936).
Santa Coloma de Farners,
Club Marina Casinet, 1991.

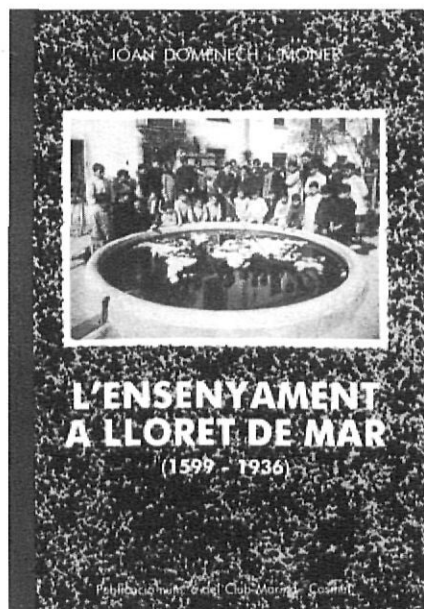
El darrer llibre de Joan Domènech i Moner relliga dos aspectes fonamentals de la personalitat de l'autor. És, d'una banda, una nova visió sobre la seva vila natal —sobre la qual ens ha servit moltes altres monografies que tracten de l'esforç turístic, els casinos, les imatges retrospectives o les biografies de personatges singulars com el pintor Llaverias o el compositor Domènech Moner—, i de l'altra, una panoràmica centrada per la transmissió del fet educatiu, l'ensenyament públic i privat, una tasca fonamental que no sempre és justament valorada, en la qual està compromès el mateix autor.

Partint de les ordinacions donades pel consell municipal l'any 1599, Domènech estructura la seva obra en set capítols, que acaben amb el trauma —i tall històric— del 1936, en els quals desfilen les persones i les realitzacions claus del fet educatiu a la vila de la Costa Brava, acompanyades dels aclariments necessaris per emmarcar-les en el context general de cada època.

La importància demogràfica de la vila —va arribar als 4.029 habitants en el cens del 1860— i la mentalitat oberta de les poblacions de la marina fan de Lloret un camp ric en experiències educatives, contraposades o complementàries, que no trobaríem en indrets més petits o de l'interior de la mateixa comarca i que permeten de parlar d'un Lloret plural on coincidiren escoles parroquials, ensenyaments reglats i no reglats..., homes de la categoria del metge Francesc Campderà i mestres com Rossend Albert, Marià Pujolà, Ignasi Dedéu, Gertrudis Moret, Esteve Carles o Josep Gelats.

Tot això Joan Domènech ens ho acostava amb un innegable amor al tema, amb anècdotes que ajuden a fer més llegidor el llibre i amb un esforç de recerca que cal valorar positivament. Les fotografies que hi incorpora són, a més a més, un testimoniatge objectiu de les persones i els ambients descrits, i per això mateix, un bon acompanyament.

Esperem que, més endavant, amb més calma, l'autor trobarà el moment oportú per prosseguir aquesta història de l'ensenyament almenys fins als anys del franquisme, com era l'objectiu inicial, i per valorar l'impacte de la guerra i el posterior, del turisme i dels canvis socio-econòmics que experimentà el nostre país d'ençà dels anys seixanta. Mentrestant, però, podem estar contents per la informació fornida en aquest llibre que, com tots els de Joan Domènech, ha d'interessar tant els lloretencs com els que no ho són i volen saber sobre la història de l'educació a casa nostra.



Lluís Costa

Josep Clara